

Ștefania Mărăcineanu

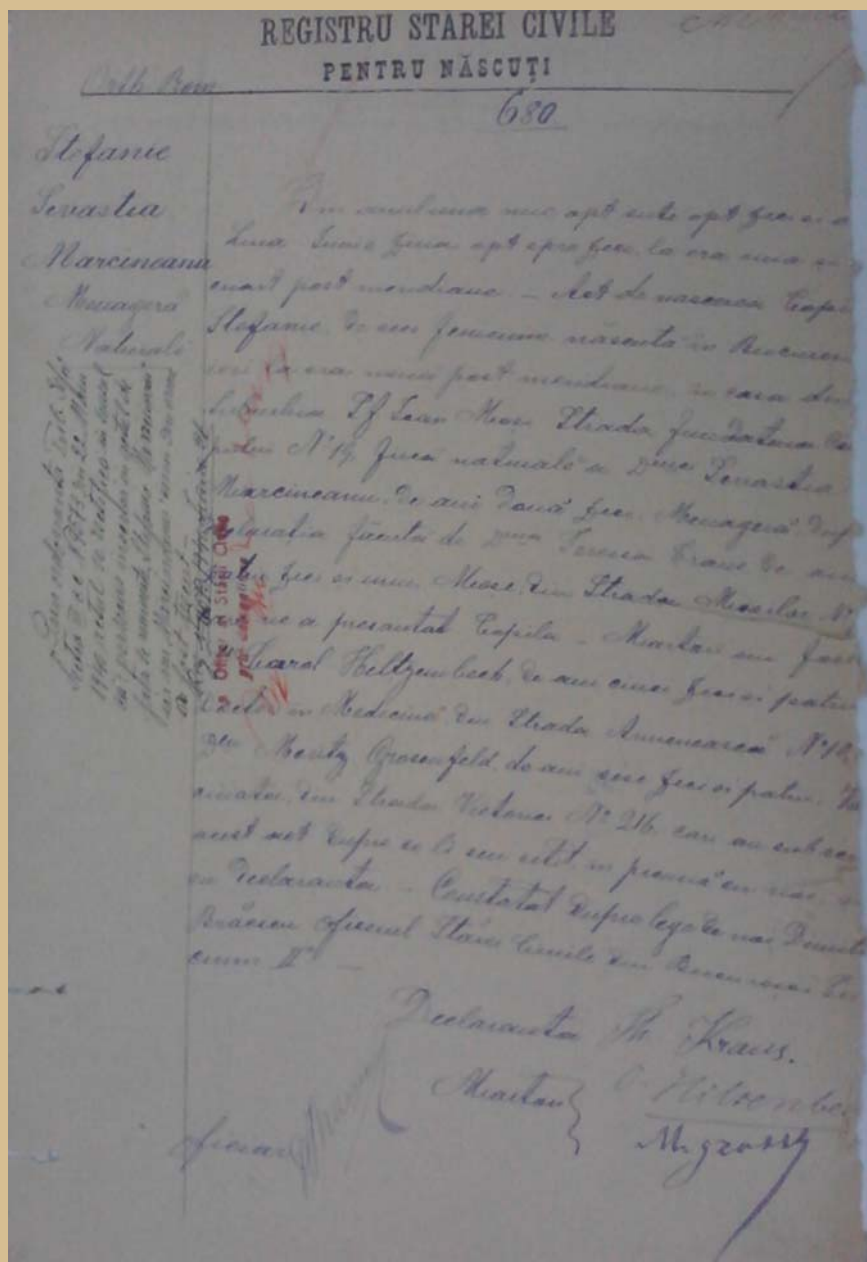
Momente din viața unei personalități încă insuficient cunoscute

Biblioteca Națională a României / Colecții speciale – Arhiva istorică

Dănuț – Puiu ȘERBAN
dp.serban@yahoo.com

(extras din viitoarea monografie)

Arhivele Naționale ale României – Direcția Municipiului București

Ștefania Mărcineanu 18 iunie 1882

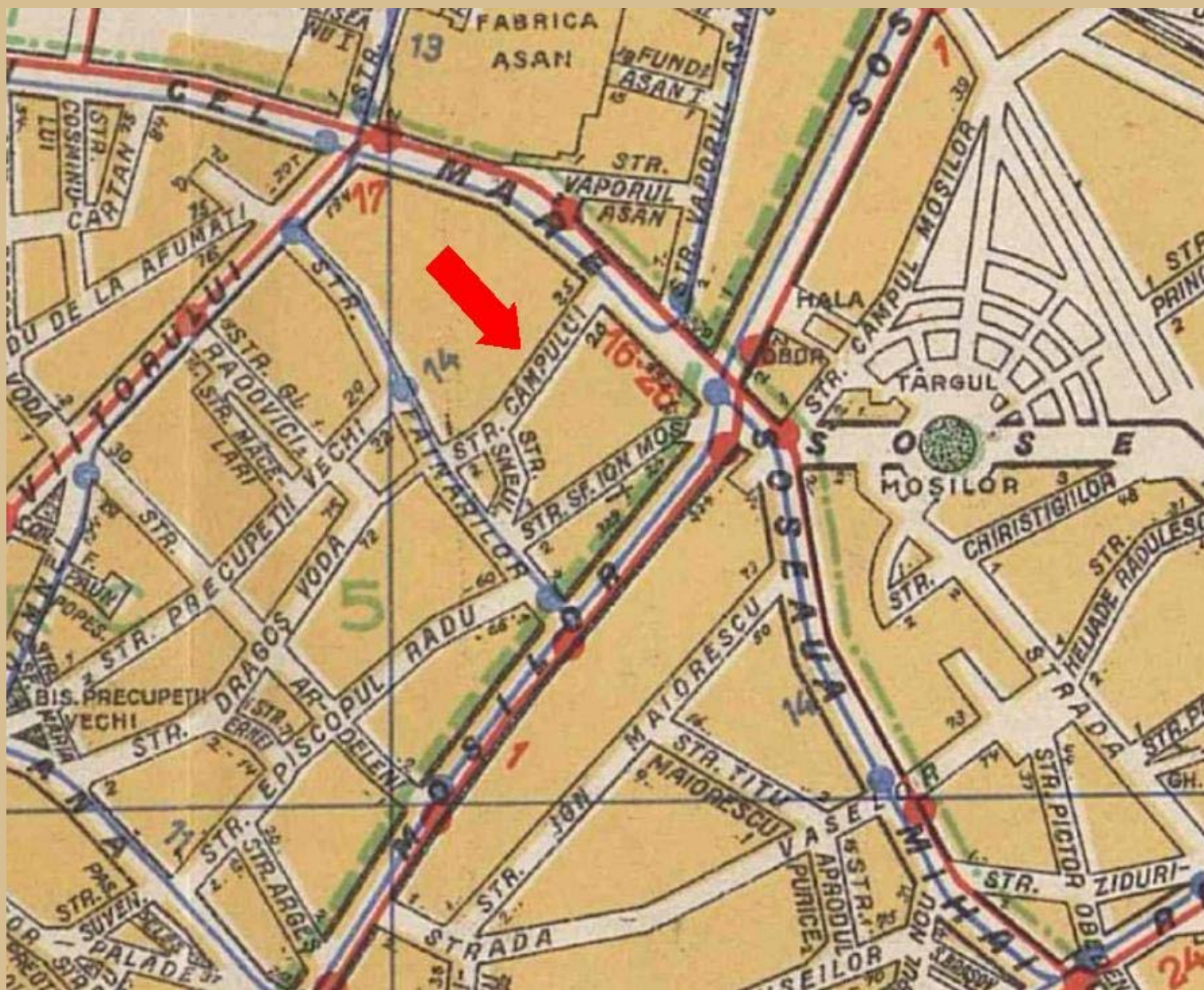
La Sectorul 1 galben, a fost înregistrată nașterea copilului Ștefania Mărcineanu la 18 iunie 1882, ora 13:15, româncă de religie ortodoxă.

Este fiica naturală a *Sevastiei*, de profesie „manageră”, în vârstă de 20 de ani.

Nașterea a avut loc, de fapt, pe 17 iunie, la ora 21:00, în casa din suburbia Sf. Ioan Moși, *strada Fundătura Câmpului nr.19*.
(astăzi, str. Luncșoara).

Declarată de: moașa Theressa Kraus
Martori: Carol Hilsenbeck, doctor,
și Moritz Grossenfeld, „vaccinator”

Actul este corectat abia în 22 mai 1940,
fiind trecut numele utilizat toată viața:
Ștefania Mărcineanu

Suburbia Sf. Ioan Moși, Fundătura Câmpului nr.19

Traseul profesional

- Școala normală Azilul “Elena Doamna” (1892-1893)
- Școala Centrală de fete (1899-1903)
- Facultatea de științe a Universității din București (1907-1910)
- Cursuri de pedagogie în cadrul Universității din București (1911)
- Examenul de capacitate pentru profesorii secundari (1914)
- Universitatea Sorbonna din Paris – doctorat (1924)

- Școala Centrală – profesoară suplitoare (1911)
- Școala Centrală – profesoară titulară provizorie (1914)
- Școala Centrală – profesoară titulară definitivă (1919)
- Paris – Institutul Radiului (Marie Curie) (1919-1920)
- Facultatea de Științe a Universității din București – asistentă (1925) (ulterior asistentă definitivă)
- Meudon / Paris – Observatorul Astronomic (1925-1929)
- Facultatea de Științe a Universității din București – șefă de lucrări (1939)
- Membru corespondent al Academiei de Științe din România (1937)

Premiul Nobel și Ștefania Mărăcineanu 24 iunie 1936

100
23.2

Domnule Președinte,

Vă rog să încredințați a lua nota
de alăturatul memoriu nr. a încredințat
a-l prezenta Academiei de Științe, în
sedința de la 26 Ian. c.

Termenul acesta este necesar, căci dacă
se încredințează în lucrările mele în calitate
de membru, ceea ce trebuie înaintat
acel. înaintea de 27 Ian. c. după a-i se
putea da curs anul acesta.

Am face acest demers în speranța
că se va ține seama de activitatea
mea științifică; căci am avut prea
multe suferințe și în speranța că voata
sentimentul de orgoliu național va
suficient să satisfacă o lucrare
pentru România nr. emulsației
Soc.

Trimiți, vă rog, domnule Președinte
copie distinsă. Măle emulsației
și înlocuitor
24 Ian. 1936. Ștefania Mărăcineanu

Ștefania
Președinte de Acad. de Științe.

- **15 ian 1934** – soții Irene și Frederique Joliot-Curie anunță rezultatele obținute cu ocazia experimentelor pentru demonstrarea fenomenului de radioactivitate artificială;
- **5 iunie 1934** – Irene Curie menționează într-un articol publicat în “Neues Wiener Journal” numele Ștefaniei Mărăcineanu, cu referire la contribuția ei în evidențierea fenomenului;
- **29 noiembrie 1935** – N. Vasilescu-Karpen prezenta în ședința Academiei Române comunicarea “*Radioactivitatea artificială și lucrări românești în acest domeniu*”, pe care o însoțește cu proiecții;
- **10 decembrie 1935** – se atribuie Premiul Nobel soților Irene și Frederique Joliot-Curie pentru descoperirea radioactivității artificiale.

M E M O R I U

anul acesta premiul Nobel pentru chimie s' a acordat soțiilor Joliot Curie ca recompensă pentru descoperirea radioactivității artificiale.

Nu contest premiul Nobel soțiilor Curie Joliot pentru perfecționarea de au adus în această descoperire ca metode de investigație, punere în evidență a fenomenului și chiar pentru aperturi noi.

Cer însă să mi se recunoască rolul ce au avut în această descoperire.

Am fost prima care am îndrăznit să anunț acest fenomen în 1924, când aceasta părea o nebunie.

Am avut curajul ce-l de conștiința adevărului; căci văzusem fenomenul. Lucras pe atunci la Institutul de Radium din Paris sub Direcțiunea D-nei Pierre Curie. Pregăteam teza de doctorat făcând cercetări asupra variații constantei poloniului. Am atribuit variația acelei constante suportului metalic al poloniului și anume faptului că acel suport se radioactive sub izirile razei alfa ale poloniului.

Această metodă a întrebuințat și D-na Joliot Curie la începutul cercetărilor D-sale. D-na a izbit aluminiul cu raze alfa de ale poloniului spre a rupe atomi de aluminiu, adică a radioactive aluminiul. Singura deosebire constă în faptul că D-na apunea foaia metalică peste polonium iar eu depunam polonium pe foaia metalică /aluminiu y comprie/.

Dintre toate metalele remarcasem că plumbul devenea cel mai radioactiv. D-na Pierre Curie nu mi-a permis a da această explicație în teza de doctorat și mi-a spus : vom continua

..//.

- **24 iunie 1936** – Ștefania Mărăcineanu depune un memoriu, solicitând să fie prezentat în ședința Academiei de Științe din România, pentru a fi sprijinită în demersul de a i se recunoaște contribuția la descoperirea acestui fenomen;
- **1937** – este primită membru corespondent al Academiei de Științe din România.

lucrare și va figura și numele d-tale. Am făcut totuși rezerve în tema de doctorat spunând d. ex : "Mais certaines de mes expériences ne font penser que ce phénomène n'est pas unique et que la question demande à être plus approfondie" /Thèse 1924 pag. 89/.

Imediat după obținerea gradului de Doctor am publicat pe propria mea răspundere la Academia Română.

Se pot citi următoarele în Bul.Acad.Rom. Nr.3-4 pag.1,1924:
"ces recherches et d'autres encore poursuivies en partie à l'Institut du Radium de Paris m'ont fait penser qu'il ne s'agissait pas d'une simple pénétration, mais plutôt d'une excitation simultanée du support métallique par la substance active et par le soleil".

Sau încă ... de la l'idée que le plomb terme ultime de la famille du Radium était le plus apte à être excité par un agent extérieur et devenir radioactif" /Bull.ac.rom.pag.1./

Publicația din Buletinul Academiei Române a atras atenția savantului Desandres, care a venit în persoană să mă caute la Institutul de Radium și m'a chemat a lucra în laboratorul său de la Observatorul din Mendon și apoi la Observatorul național din Paris, unde era Director.

Savantul Desandres mi-a prezentat mai multe note la Academia de Științe din Paris, pe care adesea le însoțea de remarcile sale spre a pune mai bine în evidență importanța acelor cercetări. Se pot citi în acele note fraze ca acestea :

"Parm les métaux le plomb est un des plus excitables" /C.R.1925 t. 181 pag.774/.

Sau : "ainsi qu'il se passe quand une substance radioactive prend naissance" ... "Je pense qu'il y a formation d'une substance active nouvelle dans la masse du Pb." /C.R. 1927. t.185 p.122/.

Academia Română reunită în ședință publică la 29 Nov. în urma conferinței D-lui Prof. Vasilescu Karpen asupra radioactivității artificiale și lucrări românești în acest domeniu a declarat că

„Nu contest premiul Nobel soților Curie Joliot pentru perfecționarea ce au adus în această descoperire ca metode de investigație, punere în evidență a fenomenului și chiar pentru aporturi noi.

Cer însă să mi se recunoască rolul ce am avut în această descoperire.

Am fost prima care am îndrăsnit să anunț acest fenomen în 1924,când părea o nebunie.”

“Aceiaș metodă a întrebuițat și D-na Joliot Curie la începutul cercetărilor D-sale. ... Singura deosebire consista în faptul că D-sa așeza foia metalică peste poloniu iar eu depuneam polonium pe foia metalică.”

lucrările mele mă pun alături de marii savanți străini. Această declarație făcută de dl. Președinte în ședința publică a Academiei este trecută și în procesul-verbal al ședinței.

Mă întreb care este satisfacția ce-ri dă România ? Câteva cuvinte elogioase într-o ședință academică și atât ?

Deși aceste lucrări mă pun alături cu marii savanți străini /cași de lau premiul Nobel pe această chestiune/ eu nu sunt nici Academiciană, nici profesoară la Universitate nici măcar conferențiară ci pur și simplu asistentă la un laborator, unde de altfel am înființat prima secție de radioactivitate cu aparate personale cumpărate din premiul Ferdinand cu care Fundația Ferdinand din Iași m-a recompensat pe vrșuri lucrările dela Paris.

Regretatul nostru Rege Ferdinand punea nădejde în acele cercetări pentru prestigiul științei românești și m-a acordat sprijin moral și material.

În ceea ce privește consecrarea lucrărilor mele în radioactivitatea artificială s'ar cere ca un academician sau un profesor universitar să intervină la Stockholm și la Paris spre a atrage atenția asupra cercetărilor mele din 1924 - 1930.

S'ar putea găsi fraza împelutătoare și care să nu jignescă pe nimeni: eu am văzut și obținut fenomenul radioactivității artificiale încă din 1924 iar D-na Curie Joliot l'a explicat făcându-l vizibil tuturor. Dar fiind naționalitatea D-nei Curie și numele ce poartă se explică de ce experiențele D-sale au fost mai mult luate în seamă și a obținut premiul Nobel.

atrag atenția că radioactivitatea artificială și efectul solar din acest punct de vedere au observat și obținut plonale artificiale. Aceasta pare ași o nebunie cum părea și radioactivitatea artificială în 1924. Dacă în România nu se va lua seama în serioasă și nu mi se va da sprijinul moral și material necesar, poate cașiva sau poate și mai puțin un străin va lua premiul Nobel și pentru plonia artificială, iar știința română va pierde proprietatea acestor descoperiri capitale.

“D-na Pierre Curie nu mi-a permis a da această explicație în teza de doctorat și mi-a spus: vom continua lucrarea și va figura și numele d-tale. Am făcut totuși rezerve în teza de doctorat...”

“Imediat după obținerea gradului de Doctor am publicat pe propria mea răspundere la Academia Română.”

Muri
 de leuă!
 Vă rog a
 Min, bunle
 Decan pe pînă
 dis hris slun
 ce Vă Văstru
 St. Mărăciuan
 si hi rog a
 satip. după un
 burti.
 C. dung
 (Muscel)
 9 Sept. 1941
 bb
 Domnule Decan,
 De oare - ee în momentul de
 dată es, putea spera și eu
 să mi se facă dreptate și să
 obțin măcar pentru ultimii
 ani în jurat. o situație
 conformă activității și titlurilor
 mele în Universitate, unui permut
 a vă scrie aceste rânduri, rugân-
 du - vă a mă susține în
 acest sens. Vă alătur aici un
 Memoriu de Bilan și Lucrări
 făcându - mi un extras din Dicționarul

ROMÂNIA ♦ ARHIVELE NAȚIONALE ♦ BUCUREȘTI

Ștefania Mărăciuanu – Conferențiar? 9 septembrie 1941 Câmpulung Muscel

“... în momentul de față aș putea spera și eu să mi se facă dreptate și să obțin măcar pentru ultimii ani în învățământ o situație conformă activității și titlurilor mele în Universitate ...”

“...după cum știți am organizat o secție de Radioactivitate în Laboratorul de Electricitate, după modelul Laboratorului de Fizică de la Institutul de Radium din Paris cu aparate personale a căror valoare, azi mai ales este destul de mare, ... și unde am băgat tot ce aș fi putut economisi în cariera mea didactică...”

Soppendorff în care figurez
o parte din lucrările mele până
în 1930. Se-au scris și
la Lab. nostru Olui Audisescu
pentru alcatuirea tabloului
cerut. Vă mai atrag atenția
că după cum știți au organizat
o secție de Radioactivitate
în Lab. de Electricitate, după
modelul Lab. de Fizică de la
Inst. de Radium din Paris
cu aparate personale
a căror valoare, aș mai
ales este destul de mare
precum și cu subst. radioactive,

“... Acest Laborator după mine va rămâne Universității, dar cel puțin cât trăiesc și pot lucra să am și eu o situație alta ca cea de acum și să-mi sfârșesc cariera în mod onorabil ...”

“... Laboratorul acesta este viața mea, de care nu m'aș putea despărți de cât când n'aș mai fi. Când se înființase o secție și eram să fiu numită șefa ei știți că secțiile au fost desființate. A fost o persecuție și o opoziție care m'a urmărit pas cu pas, de când am rupt cu Institutul de Radium pe chestia dreptului meu.”

“... Știu că am un grup contrariu în Universitate tot din cauza aceluiași motive, dar pun multă nădejde în spiritul Dv. de dreptate. Gradul de conferențiar mi-ar da o satisfacție și o conferință de Radioactivitate. ...”

și unde am lăpat tot ce
 as fi putut economisi
 în cariera mea didactică
 As fi putut clădi o casă
 eu deia ce am cheltuit
 cu aparatele de laborator.
 Acest laborator după mine
 la rămâne Universității,
 dar cel puțin cât țâse și
 pot lucra să am și eu o
 situație altă ca cea de acum
 și să-mi sfârșe cariera în
 mod onorabil. Laboratorul
 acesta este viața mea, de care
 am m'as, puțes des pârți de cât

Această scrisoare este trimisă de la Spitalul de zonă interioară nr. 292 din Câmpulug Muscel, unde desfășura activitate de voluntariat pentru tratarea răniților sosiți de pe front, în secția de electroterapie. (Prima tentativă de oficializare a Laboratorului datează din 1933.)

Era momentul în care Horia Hulubei îl înlocuiește pe Nicolae Maxim la conducerea catedrei de Chimie – Fizică, transferat fiind de la Universitatea de la Iași (septembrie 1940).

În septembrie 1942 Ștefania Mărăcineanu se pensionează la vârsta de 60 de ani.

când m'as mai fi. Când
 se înființare o secție și s-au
 să fiu înmuntă sefa ei stelu cu
 lecturile au fost desființate. A
 fost o persecuție și o opoziție
 care m'a urmărit pas cu pas,
 de când am rupt cu Tert. de
 Radium pe chestia dreptului meu.
 Știu că am un grup contrariu
 în Universitate tot din cauza
 acelor motive, dar prin multă
 nadejde în spiritul nr. de
 dreptate. Gradul de Conferențiar mi-a
 dat o satisfacție și o onoare de Radioact. etc.
 Vara aceasta am lucrat și
 lucrăz încă la spitalul de agi
 unde conduc electroterapia, liberând
 astfel pe doctor ca să poată îngriji de
 răniți. Am înțeles și o colab. științifică
 cu doctor. spital. și as vrea să lucrăz
 la de stud. cu medic. Sădăria aici mi-a permis

Totuși va publica în continuare rezultate ale activității sale. În 1943, în cadrul unei ședințe a Academiei de Științe, va susține o lucrare privind experimentele desfășurate pe parcursul anului de secetă 1942, de generare a ploilor în zona Bărăganului.

Ștefania Mărăcineanu și ploile 1942-1943

10 iunie 1930 – cererea de brevet cu nr. 18.547 “Mijloc de a provoca ploaia”

Experimente:

1930 – București, Brașov

1931 – comuna Ceptura, jud. Prahova;

Aug/sep 1934 – Touggourt, Algeria;

1942 – Hagieni, jud. Ialomița

Mărculești, jud. Ialomița

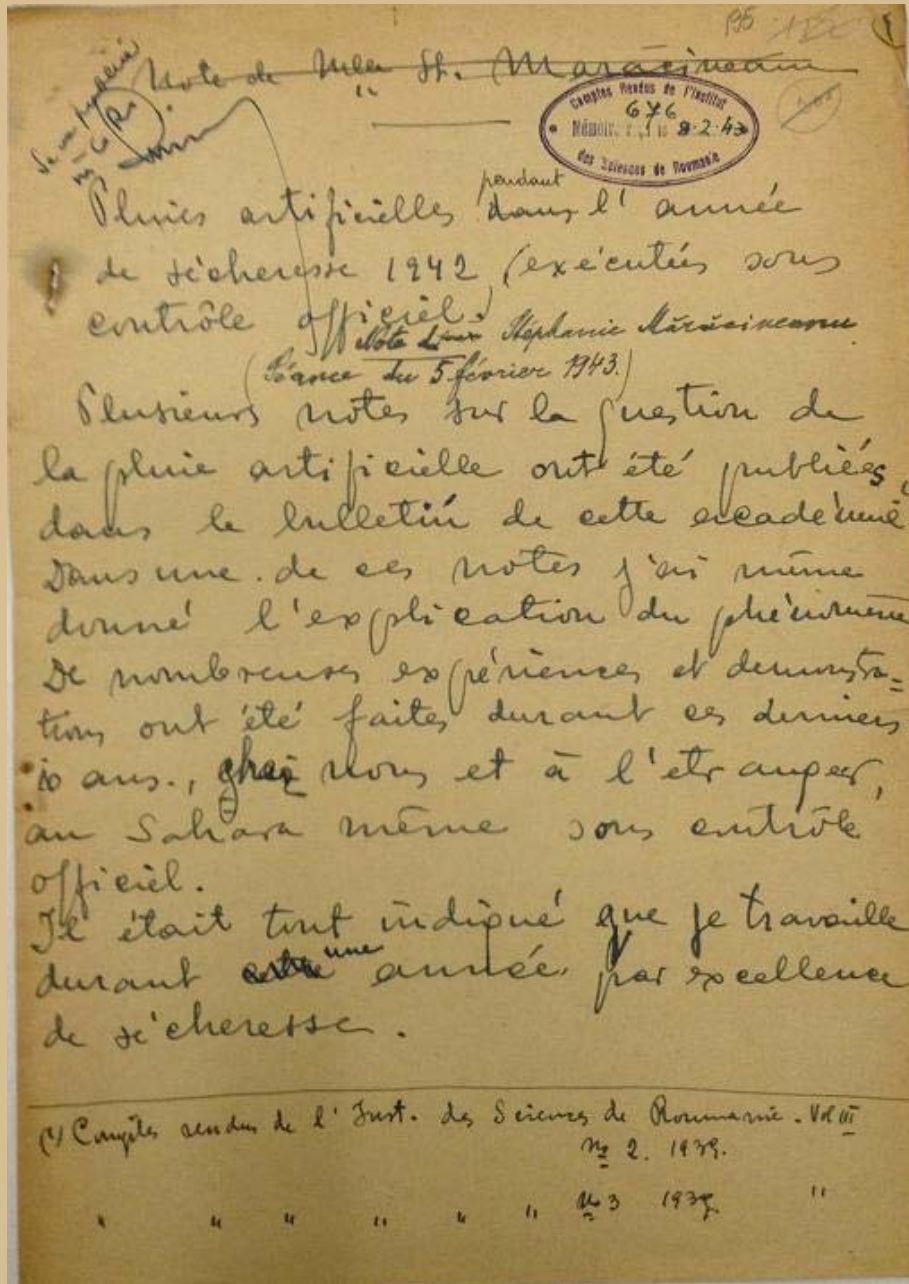
Călugăreni, jud. Giurgiu

Zurbaua, jud. Ilfov

Buturugeni, jud. Giurgiu

- N. Vasilescu Karpen – Academia Română
- Ion Petrovici – ministrul Culturii
- Constantin Kirițescu – Academia de Științe
- Dumitru Warthiady – inginer agronom
- Gral. Odobescu – proprietar (Zurbaua) etc

**Articol prezentat în ședința Academiei de
Științe din 5 februarie 1943.**

136
200
La première pluie artificielle de cette année de sécheresse 1942 a été ^{provoquée} faite sur la demande de M. Le Ministre de la Culture Madonale I. Petrovici, puisque M. Le Ministre ne ^{semblait} ~~était~~ pas trop convaincu du phénomène et que la demande avait plutôt un caractère un ^{peu} ~~peu~~ ironique. Monsieur Le Ministre m'avait accordé 48 heures et j'ai eu la pluie ~~en~~ 45 heures après.

L'expérience a été poursuivie entre autres personnes par Monsieur Le Professeur C. Kiritzescu, Secrétaire ^{général} de Notre Académie des Sciences.

Après un pareil succès je me suis présenté au Ministère de l'Agriculture et M. Le Ministre me'avait ^{m'assignait} chargé de travailler sur une de ses terres, à la Jara Hagieni, reconnue ^{en tant que} ~~comme~~ localité particulièrement sèche. Y'y ai été accompagné d'un Inspecteur du Ministère de l'Agriculture

137
205
3
qui était chargé officiellement ^{de} ~~du~~ Contrôle de l'expérience. Durant les trois jours de travail à Hagieni, le ciel s'est ouvert plusieurs fois de nuages de pluie, qui allaient ^{verser} ~~somber~~ ailleurs. Entre autres localités, la pluie est tombée à Urzulesti, où il y a un Institut de recherches agricoles et où j'avais envoyé la veille un télégramme pour leur annoncer la pluie ^{de} ~~le~~ phénomène. La pluie est tombée à Hagieni le troisième jour ^{après} ~~de~~ début de l'expérience. Elle a été très abondante, durant ~~deux~~ heures. ^{Or} ~~Alors~~ la pluie était très convoitée par les agriculteurs et j'ai été ^{alors, ensuite} ~~conduite~~ ^{par} ~~par~~ Monsieur Le Secrétaire de la Chambre agricole Ilfor à Fundulea, A Fundulea où j'ai travaillé sous le ^{le} ~~le~~ Contrôle de M. Le Chef du ^{département} ~~district~~ agricole.

125 193 (4)
J'ai travaillé ensuite chez M. l'ingénieur
apronome Sémétre Warthady sur
la terre de Calupareni et sous le
contrôle officiel du chef du ^{département} district
agricole.

Le ciel a été pendant le temps couvert
et d'abondantes pluies sont tombées
entre Calupareni et Bucarest sans
arriver effectivement à Calupareni.

J'ai travaillé ensuite sur la terre du
général Odobers à Zouba sous le
contrôle du Directeur de l'École d'
Agriculture de la localité. Il y a
eu trois pluies à Zouba, mais la plus
forte est allée ^{à part} tomber sur Chitila à
quelques kilomètres plus loin de Zouba.
Sur la demande de la Chambre
d'Agriculture Ilfor, j'ai continué ensuite
à travailler sur la ligne Bucarest
Jupin sous le contrôle du chef du départe-
ment agricole de la localité.
Il y a eu une forte pluie à Jupin et
dans les environs, fait certifié

126 193 (5)
aussi par M. le Directeur de la chambre
d'Agriculture Jupin.
D'autres pluies ont été observées à Uzoun,
après l'expérience de Burtouryari sur
la ligne Bucarest Jupin où les nuages
s'étaient formés en grande quantité
pour aller tomber ailleurs.

À Uzoun, l'Administrateur d'une
des terres de la bas, m'avait assuré
dès l'arrivée la bas, qu'il ne pleuvra
pas en s'appuyant sur son ~~longue~~
expérience de vieil agriculteur.
Toutefois il y a eu plusieurs pluies
à Uzoun. Il y a eu ^{en aussi} plusieurs
terres, de cela parmi les grands
agriculteurs.

~~Malgré~~ ^{quoiqu'il} il aurait fallu peut-
être de plus abondantes pluies
étant donné la période de sécheresse
néanmoins les pluies observées à
la suite de ces expériences
ont rendu de grands services
à l'agriculture ^{de cette} régionale.

15 august 1944

70 de ani de la moartea Ștefaniei Mărăcineanu

26 mai 1924

90 de ani de la obținerea doctoratului

4/16 iulie 1864

150 de ani de la înființarea Universității din București

2014

Ștefania Mărăcineanu - Monografie